

KULTURMINNEDOKUMENTASJON RINGVEI VEST. REGULERINGSPLANER FOR 5 KRYSSLØSNINGER.

Foto fra Øvre Birkeland

FORORD

Foreliggende kulturminnedokumentasjon er et supplement til kulturminnegrunnlaget som ble laget i forbindelse med konsekvensutredningen for Ringveg vest i april 1998.

Kulturminnedokumentasjonen omfatter de fem aktuelle kryssområdene for Ringveg Vest:

- I Liavatnet
- II Sandeidet
- III Straume
- IV Dolviken
- V Øvre Birkeland

Kulturminnedokumentasjonen er registrert på kart for hvert kryssområde. Registreringer fra kulturminnegrunnlaget er tatt inn i det nye kartmaterialet. Dokumentasjonen baserer seg på befaring i området og ikke kildesøk. Funn er ikke kartfestet med koordinater slik at det foreligger en feilmargin mhp eksakt lokalisering. Befaring er intensivert for de områder der det er vist alternativ vegføring.

Konsulent for utarbeidelsen av kulturminnegrunnlaget har vært Asplan Viak Bergen v/ siv.ark. Marianne Skjulhaug og Torhild Wiklund. Kartene er utarbeidet av sivilingeniør Øivind Sundfjord.

Kommunalavdeling Byutvikling, Byantikvaren ved spesialkonsulent Arve J. Nilsen og spesialkonsulent Rigmor Huus har koordinert arbeidet.

Miljø og byutvikling, Byantikvaren. Mai 2002.

Siri Myrvoll
byantikvar

Arve J. Nilsen
spesialkonsulent

I	Liavatnet Gårdsnummer 147.....	4
*	Kommunikasjonslinjer.....	4
	Konsekvenser ved utbygging	4
*	Bebyggelsesstrukturer	4
*	Enkeltojekt/anlegg	4
	Konsekvenser ved utbygging	5
II	Sandeidet Gårdsnummer 22	7
*	Kommunikasjonslinjer.....	7
	Konsekvenser ved utbygging	7
*	Bebyggelsesstrukturer	7
*	Enkeltojekt/anlegg	7
III	Straume Gårdsnummer 21	9
*	Kommunikasjonslinjer.....	9
*	Bebyggelsesstrukturer	9
*	Enkeltojekt/anlegg	10
	Konsekvenser ved utbygging	10
IV	Dolvik Gårdsnummer 34.....	12
*	Kommunikasjonslinjer.....	12
	Konsekvens av utbygging	13
*	Bebyggelsesstrukturer	13
	Konsekvens av utbyggingen	13
*	Enkeltojekt/anlegg	14
V	Øvre Birkeland Gårdsnummer 114.	16
*	Kommunikasjonslinjer.....	16
	Konsekvenser ved utbygging	18
*	Bebyggelsesstrukturer	18
	Konsekvenser ved utbygging	19
*	Enkeltojekt/anlegg	19
	Konsekvenser ved utbygging	19

I Liavatnet Gårdsnummer 147

Området er kupert og ligger ved enden av Liavatnet. Historisk veistruktur er brutt av etablert motorvei.

Området er gammel kultur/beitemark med flere generasjoner vegetasjon. Gressbakker med noe tilvekst av løvskog og kratt, samt store grantrær.

Etablert motorvei har endret store deler av landskapet langs vannet, store områder er sprengt og utfylt. Det er nyplantet langs motorveien.

Dagens bruk:

Turområde

Parkeringsplass

Fylling

Lagerplass for vegvesenet

Motorvei

*** Kommunikasjonslinjer**

Området har et sammensatt stisystem og skogsveier. Det er ingen klare indikasjoner på alder. Stisystemet knytter sammen ulike installasjoner fra krigen 1940-45. Området har vært brukt til henrettelser og forvaring av krigsfanger.

Sitat fra kulturminnegrunnlaget;

”Tenebekklien

Dagens veg leder innover i landskapet mot oppdemningen av Tenebekktjernet og Kanadaskogen. Den gamle forbindelsen mellom Damsgård og Alvøen gikk også i dette området. I dag sees rester av en eldre veg parallelt med dagens trase.

Internt i Tenebekklien er det også sti- og vegnett mellom krigsminnene. Krigsminnene er delvis bygget på gamle hustufter fra de forlatte gårdstunene i Tenebekklien. Dette tilsier at noen av de interne vegene er eldre enn krigsminnene. Stiene tjener i dag et friluftsmål.”

Konsekvenser ved utbygging

Ved begge de aktuelle alternativene vil adkomsten til turområdet og krigsminnemiljøet berøres. Stiene i åsryggen sør i området vil ikke berøres mens den lille haugen nord for krigsminnesmerket vil bli dels bygget ned.

*** Bebyggelsesstrukturer**

Det er ingen registrerte bygninger med kulturminneverdi innenfor registreringsområdet.

*** Enkeltobjekt/anlegg**

I søndre deler av området er det et sammenhengende området med ulike typer krigsminner som skyteskår, bunkerser, terrengmurer og grunnmurer.

Området har en stor grad av autensitet og gode historiefortellende kvaliteter.

Sitat fra kulturminnegrunnlaget;

”Tenebekklien

Krigsminnemiljøet ligger strategisk med sine stillinger og bunkerser med utsikt over Liavatnet. De kler en fremskutt bergnabb av fjellet Storhovden. Her ligger objektene tett

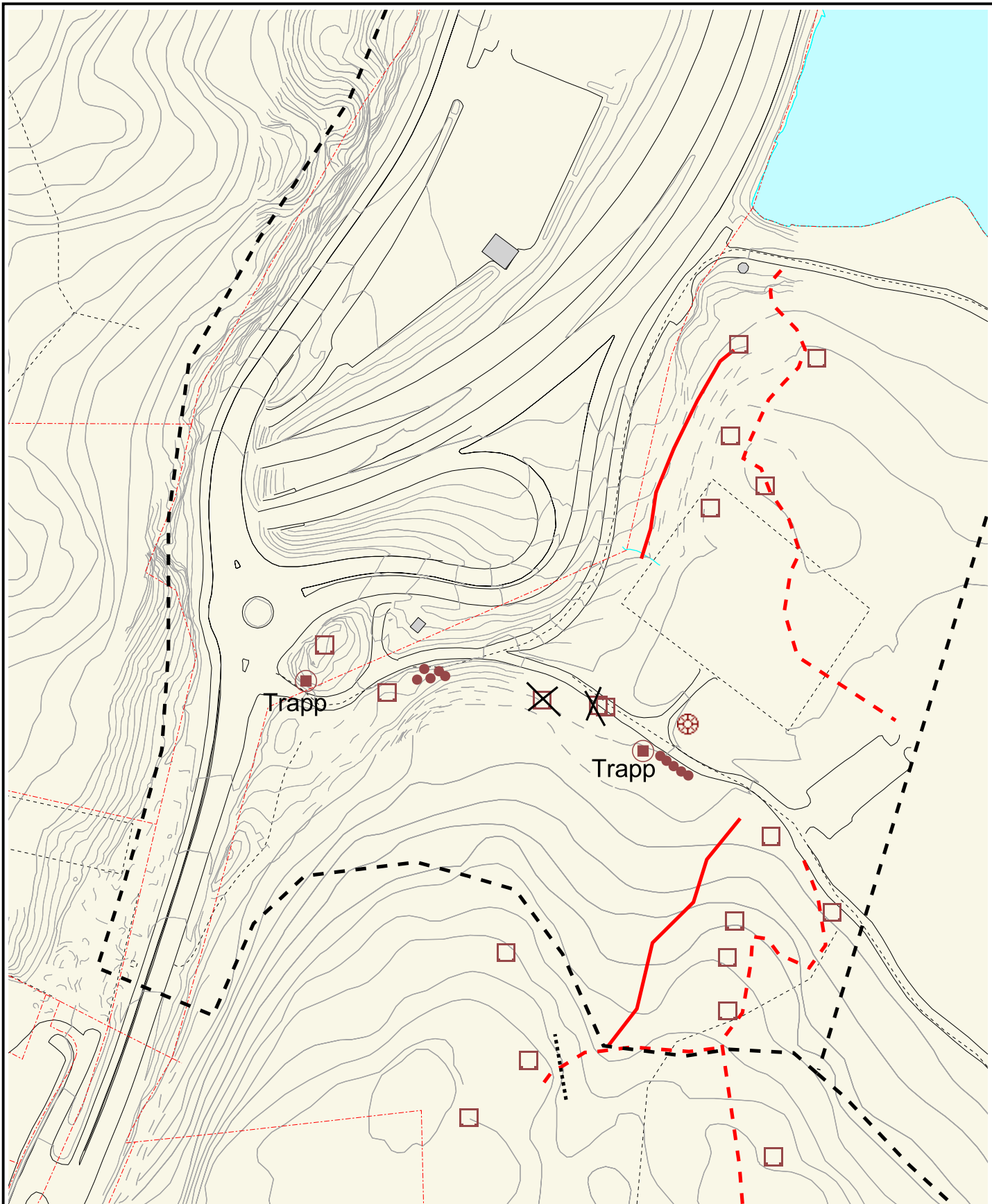
knyttet sammen med et stinett. Man finner en mengde bunkerser, ringmurer, trapper i tillegg til en vaskestamp støp i bekken og broer. Krigsminnene er delvis støp på gamle tørrmurer.

Utover flatene retning Tenebekktjernet er det lengre mellom levningene fra krigen.”

Konsekvenser ved utbygging

Deler av krigsminnemiljøet vil ligge over tunnelinnslag. Andre deler vil bli berørt av påkoblingsveier til eksisterende motorveg.

Tilgjengeligheten vil bli redusert. Ytterligere vegutbygging vil forsterke barriereeffekten.

Kulturminnedokumentasjon Ringvei vest Reguleringsplaner for 5 Kryssløsninger				Kryss 1 Liavatnet	
Kulturelementer		Kulturelement av stein		Kommunikasjonslinjer	Prosjektansvarlig
Beplantning	Røys, landbruk	Forstøtningsmur	Støttemur	Sti	Arve Nilsen
Bro	Annen steinrøys	Steingjerde	Steinsatt bekk	Vei	Kartansvarlig
Brygge, Båstø	Teknisk kulturminne	Steinsatt bekk	Kulturminnemiljø		
Grunnmur	Trapp				
BERGEN KOMMUNE MILJØ OG BYUTVIKLING				Byantikvaren	Konsulent: Asplan Viak.
					Dato 10.juni 2002
					1:2000

II Sandeidet Gårdsnummer 22

Sandeidet er i hovedsak et naturområde som ligger i randen av boligbebyggelse fra de siste førti årene. Det er ikke gjort funn av kulturminner fra nyere tid med unntak av steinformasjon som kan være en båtstø.

Dagens bruk:

Turområde
Barnehage
Veganlegg
Boliger

*** Kommunikasjonslinjer**

Det krysser et par stier i området. Alder og opprinnelse er ukjent.

Konsekvenser ved utbygging

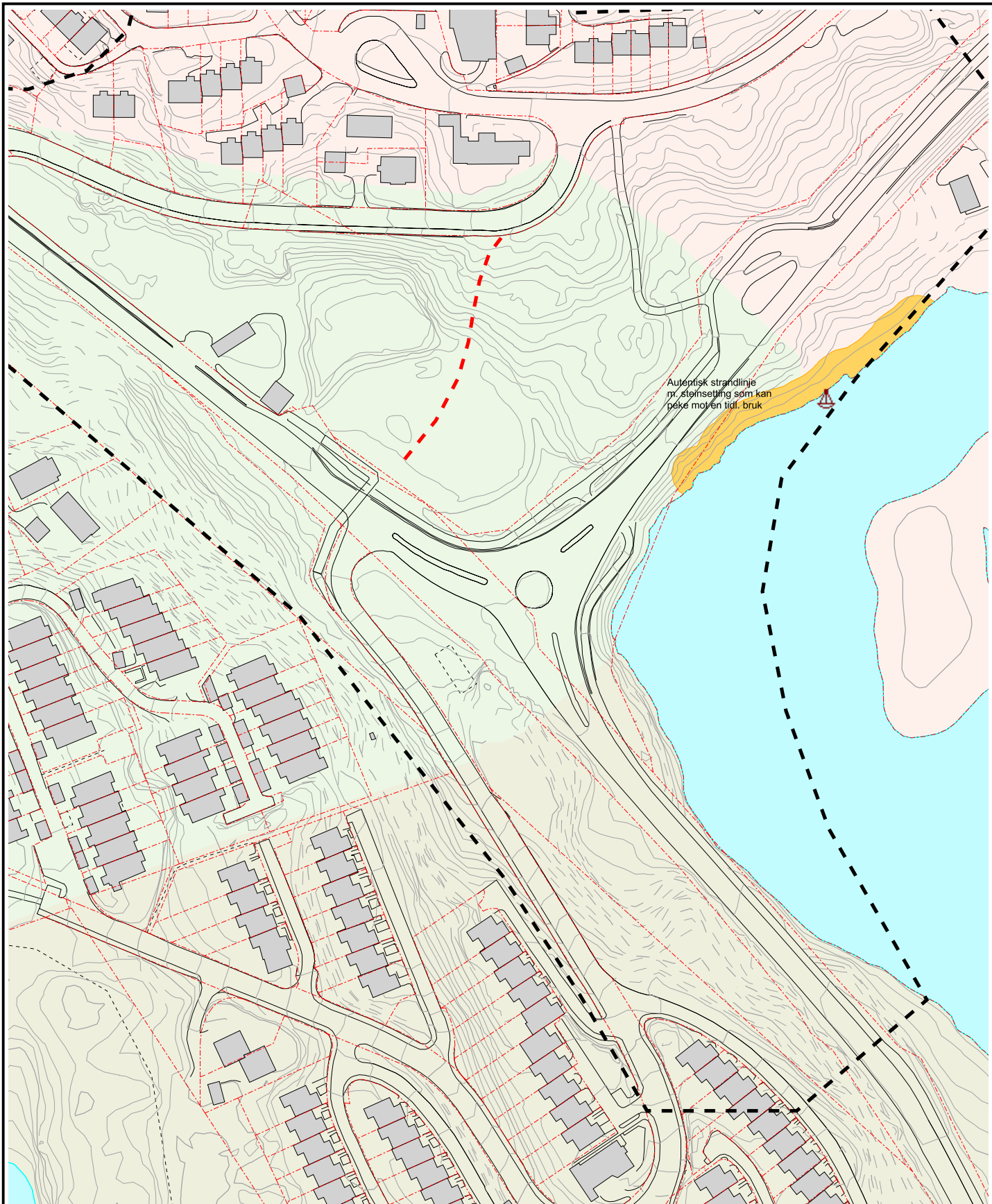
Ved alternativene 1B og 5E vil arealet nord for dagens rundkjøring bygges ned. Dette medfører at et lite turområde med nett av stier vil forsvinne og gangveg systemet vil måtte legges om.

*** Bebyggelsesstrukturer**

Det er ingen registrerte bygninger med kulturminneverdi innenfor området som blir direkte berørt av vegen.

*** Enkeltojekt/anlegg**

Det er registrert en steinformasjon som kan være en båtstø i strandsonen ved Sælenvatnet. Mulig båtstø vil ikke bli berørt av vegframføringen. Strandsonen som ikke er utfylt kan ha kulturminner fra eldre tid.

Kulturminnedokumentasjon Ringve vest Reguleringsplaner for 5 Kryssløsninger				Kryss 2 Sandeidet	
Kulturelementer		Kulturelement av stein		Kommunikasjonslinjer	
Beplantning	Røys, landbruk	Forstøtningsmur	Sti	Prosjektansvarlig	Kartansvarlig
Bro	Annen steinrøys	Steingjerde	Vei	Arve Nilsen	Rigmor Huus
Brygge, Båstø	Teknisk kulturminne	Steinsatt bekk	Kulturminnemiljø	Dato	1:2000
Grunnmur	Trapp			10.juni 2002	
BERGEN KOMMUNE MILJØ OG BYUTVIKLING				Konsulent: Asplan Viak.	

III Straume Gårdsnummer 21

Straume er et jordbrukslandskap som er splittet opp av Straumevegen og Bjørgevegen. Straume ble ryddet i vikingtiden. Langs dagens veg ligger en delvis oppmurt avsats som kan ha tjent som bakkemur eller fundament for en veg.

Tilgrensende område er kanalen mellom Sælenvatnet og Nordåsstraumen. Kanalen ble etablert på 1800-tallet for å kunne få frem dampbåt til Sælehaugen. Det oppført boliger i tilknytning til kanalanlegget. Det helhetlige kulturminnemiljøet ligger tett inntil de nye vegplanene og er i fysisk og visuelt forstand være svært sårbart ved inngrep.

Bygninger langs kanalen

Utenfor planområdet mot nord ligger en stor steingard og bakkemur.

Dagens bruk:

Turområde
Motorveg
Boliger
Gårdsbruk
Naust

*** Kommunikasjonslinjer**

Rester av gårdsveger er synlige i landskapet.

Konsekvenser ved utbygging.

Gårdsvegene vil bli berørt av vegutbygging.

*** Bebyggelsesstrukturer**

Det ligger et tun i planområdet. Bebyggelsen vil ikke berøres direkte av vegplanene. Bebyggelsen vil ligge over tunnelinnslag.

***Enkeltojekt/anlegg**

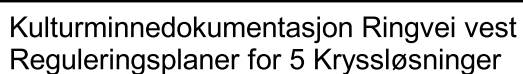

Rester av grunnmur

Det er rester av grunnmur, evt. bakkemurer og låvebru i nærterrenget.. Alder eller opprinnelse er ikke kjent. Restene av en grunnmur er tørrsteinsmurt.

Konsekvenser ved utbygging

Restene av bebyggelse med steinmurer etc. vil bli ødelagt av tunnelmunning med nytt sideterreng. Rester av grunnmur/bakkemurer og låvebro vil bli berørt av det nye tunnelinnslaget med ny rundkjøring.

Konsulent: Asplan Viak.

Kulturminnemiljø

1:2000

Konsulent: Asplan Viak.

IV Dolvik Gårdsnummer 34

Området er i hovedsak et jordbrukslandskap som er delvis utbygd og oppdelt av Ytrebygdsvegen og Dolvikvegen samt mindre boligveger. I tilgrensende område mot sør ligger et hyttefelt, sannsynligvis fra før krigen. Det går en bekk gjennom daldraget.

Dalrommet langs eksisterende veg som vil bli utfylt for ny vegframføring.

Dagens bruk:

Bilveg

Boliger

Hytter

Gårdsbruk

Turområde

*** Kommunikasjonslinjer**

Mot sjøen er det oppført en tørrsteinsmurt bro.

Vegen under broen fortsetter langs sjøen

I området er det et nettverk av veger som knytter bebyggelsen sammen. Opp mot hyttefeltet går det et steinsatt tråkk. Alder og opphav er ukjent.

Konsekvens av utbygging

Flere vegforbindelser blir kuttet av den nye vegen. Steinsatt tråkk blir delvis nedbygd.

*** Bebyggelsesstrukturer**

Dolvik-området har mer bebyggelse enn de fire andre områdene som vil bli direkte berørt av vegutbyggingen.

Konsekvens av utbyggingen

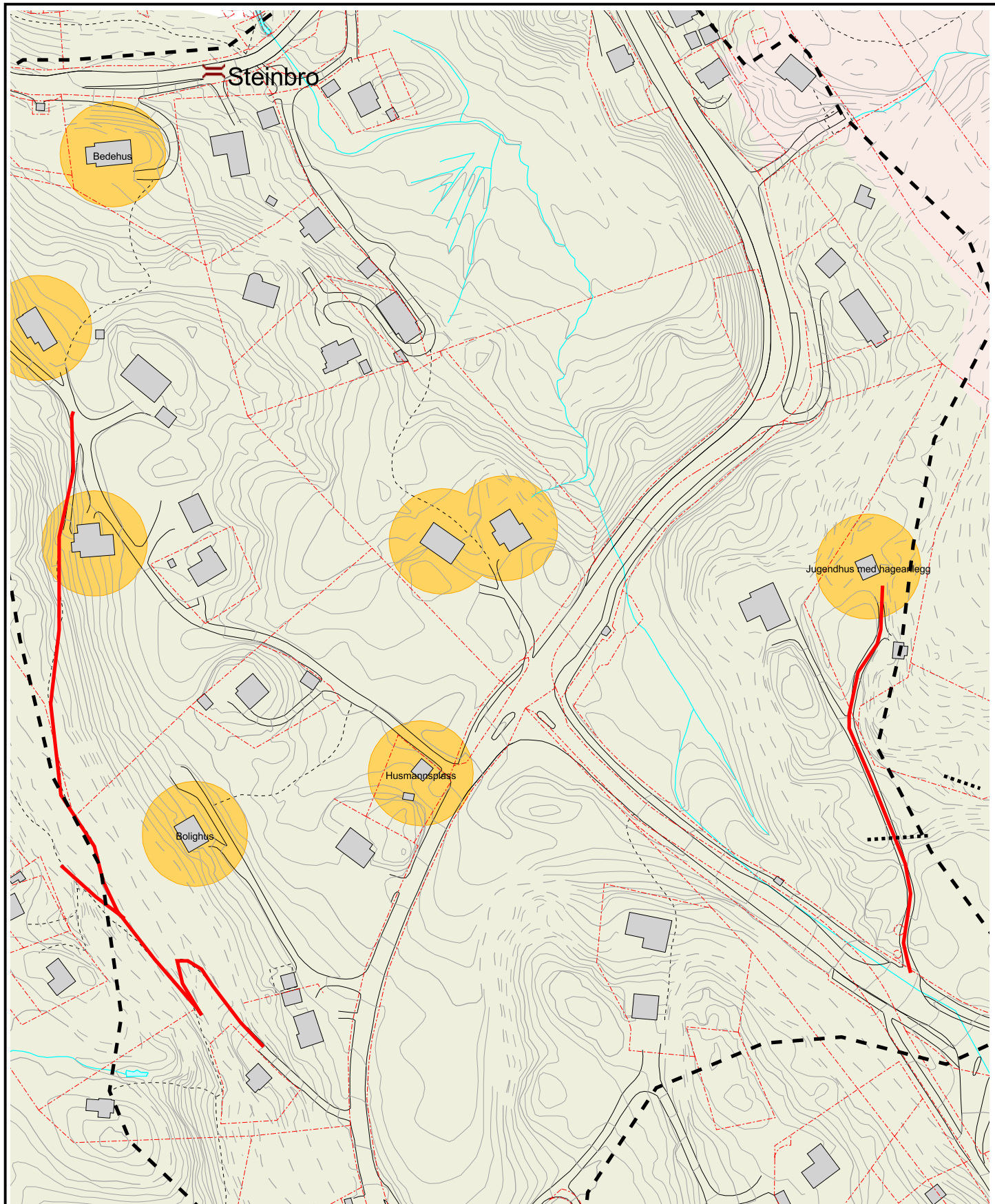
Et tun og en husmannsplass samt ytterligere noen bygninger må rives for å kunne gjennomføre planene slik de foreligger. Jugendvilla med hageanlegg øst i planområdet vil ikke bli berørt.

Dolviken er kulturmark som er gradvis utbygd

*** Enkeltojekt/anlegg**

I sør langs Grimstadvegen, like ved krysset til Ytrebygdsvegen ligger rester av en mur med en støpt trapp.

Kulturminnedokumentasjon Ringve vest
Reguleringsplaner for 5 Kryssløsninger

Kryss 4 Dolvik

Kulturelementer

- Beplantning
- Bro
- Brygge, Båstø
- Grunnmur

- Røys, landbruk
- Annen steinrøys
- Teknisk kulturminne
- Trapp

Kulturelement av stein

- Forstøtningsmur
- Steingjerde
- Steinsatt bekk

Kommunikasjonslinjer

- Sti
- Vei
- Kulturminnemiljø

Prosjektansvarlig

Arve Nilsen

Kartansvarlig

Rigmor Huus

Dato

10.juni 2002

1:2000

BERGEN KOMMUNE MILJØ OG BYUTVIKLING

Byantikvaren

Konsulent: Asplan Viak.

V Øvre Birkeland Gårdsnummer 114.

Området er både naturmark og jordbruksområde som er delt av eksisterende Flyplassvegen og Ytrebygdsvegen. Topografien gir en naturlig avgrensning av jordbrukslandskapet mot naturområdet langs Birkelandsvannet i nordøst. Det er ikke gjort funn av kulturminner fra nyere tid i naturområdet. Naturområdet berøres heller ikke direkte av noe vegalternativ.

Øvre Birkeland ligger mellom gårdene Skage, Liland, Dolvik og Nedre Birkeland. Gårdsdriften startet på 1500-tallet. Det eldste tunet lå på dagens bruk nummer seks. I 1722 brant tunet. Gården ble utskiftet i 1891. Fra 1920 ble det solgt ut tomter fra gårdsbrukene.

Store deler av området er et rikt kulturlandskap med steingarder og rester etter tufter, tørrmurte grunnmurer og ferdselsårer. Alder er ukjent. Området er del av et større landbruksområde som strekker seg sørover i Fana og Ytrebygda. Til tross for at området har vært gjenstand for stort byggepress de senere år, har området fremdeles et klart preg av åpent landskap med marker, åser og vegetasjon.

Dagens bruk:

Jordbruk

Boliger

Turområde

Veganlegg

Parti fra sørsiden av flyplassvegen som er foreslått nedbygd av tilkomstveg.

* Kommunikasjonslinjer

I området finnes en rekke gårdsveger som gir adkomst til teigene. Det er ingen klare indikasjoner på alder.

En vei skiller seg ut fra de andre: Veien krysser over bekken via en natursteinbro langs eiendomsgrensen til utskilte boliger. Vegen ligger godt tilpasset i landskapet og kan være en

gammel ferdselsåre. En kan også se spor etter vegen på sørsiden av Flyplassvegen og Ytrebygdsvegen. Ferdselsåren er bevart i noen av vegalternativene.

Mulig ferdselsåre

Kulturminnegrunnlaget konkluderer noe annerledes for denne vegen. Dersom vegen berøres bør alder og opprinnelse undersøkes nærmere.

Sitat fra kulturminnegrunnlaget:

Fra gårdstunet og ut til markene fordeler det seg et nett av veger. Noen av disse vegene er trolig like gamle som driften på åkerlappene, mens andre har kommet til i seinere tid i forbindelse med byggevirkksomhet. Det er i dag ingenting som tyder på at dette var en ferdselsåre for gjennomgangstrafikk nordover, men at den har vært intern trafikk på eiendommen. En annen kjerreveg skjærer også gjennom området ved Birkelandskrysset. Denne ligger delvis på en lav terrasse over en åkerlapp. Den krysser bekken over en natursteinsbro og leder frem til noen fundamenter som vitner om at det har stått bygninger der. Deretter fortsetter vegen til Flyplassvegen i retning gårdstunet.”

Interne gårdsveger

Konsekvenser ved utbygging

Flere av gårdsvegene vil bli nedbygd av Ringveg vest.

Det er særlig alternativene 2g/h og 6c/d(ref. silingsrapport 13. mai 2001) som vil medføre inngrep i de ubebygde deler av området.

Rest av gårdsvei med en steinfylling

*** Bebyggelsesstrukturer**

Det er flere registrerte bygninger innenfor registreringsområdet. Bolighaugen mot Ytrebyggsvegen er utbygd over tid. De eldste boligene er fra 1920. To av husene er gode eksempler på byggeskikk fra sin tid.

Sør for Flyplassvegen ligger gårdstun og enkelt bygninger fra omkring 1900.

Bolighus fra ca. 1920- 30-tallet

Konsekvenser ved utbygging

Ved alternativ 4b og 6c/d (ref. silingsrapport 13. mai 2001) vil boligene Ytrebygdsvegen 172 og 182 rives i likhet med de 3 andre boligene på haugen.

*** Enkeltojekt/anlegg**

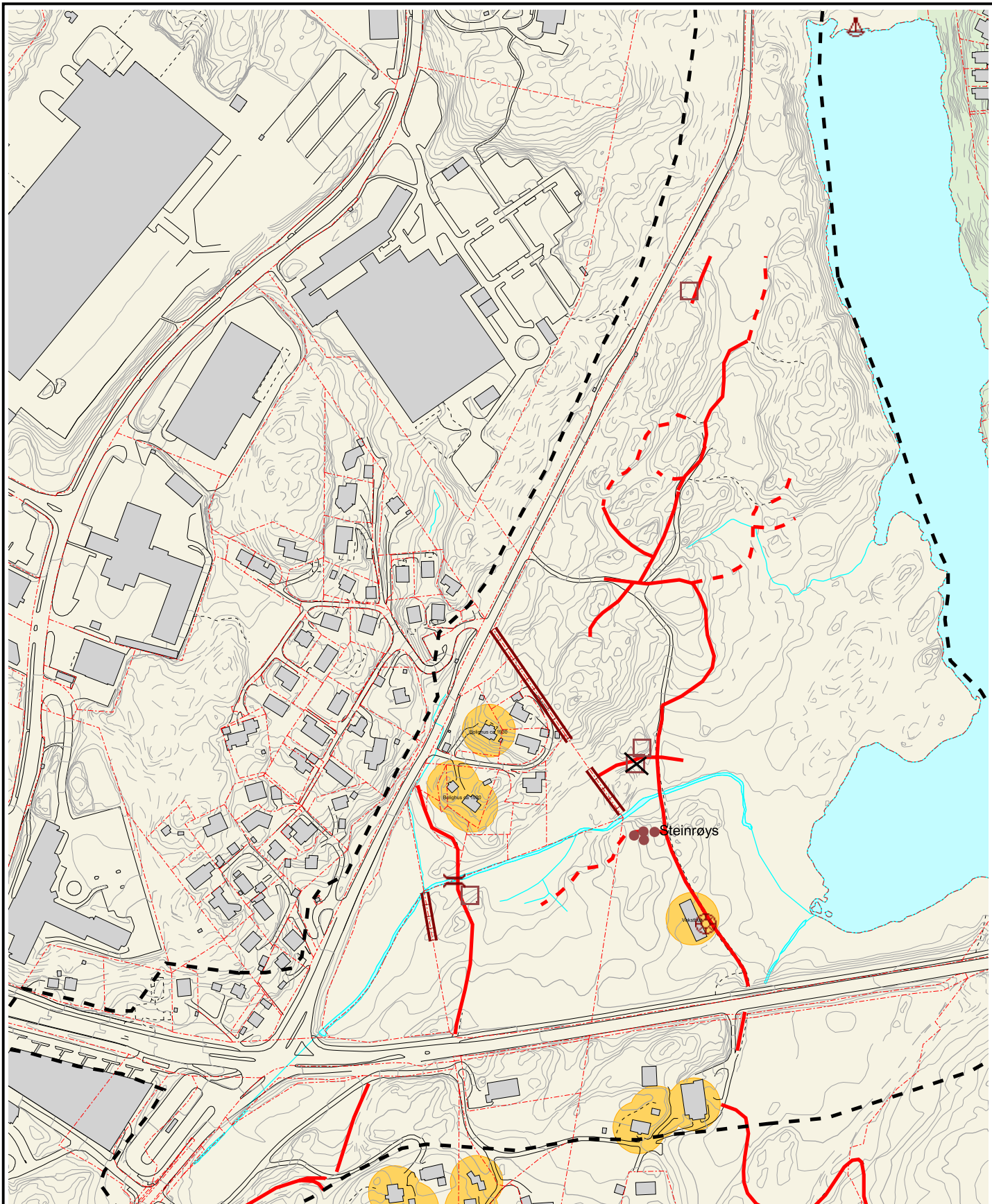
Langs gårdsveg, inntil Flyplassvegen ligger et gammelt veksthus i tegl og glass. Alder er ukjent.

Konsekvenser ved utbygging

Ved valg av alternativ 2g/g eller 6c/d (ref. silingsrapport 13. mai 2001) vil drivhuset måtte rives.

Drivhus

Kulturminnedokumentasjon Ringvei vest Reguleringsplaner for 5 Kryssløsninger				Kryss 5 Øvre Birkeland	
Kulturelementer		Kulturelement av stein		Kommunikasjonslinjer	
	Beplantning		Røys, landbruk		Forstøtningsmur
	Bro		Annen steinrøys		Steingjerde
	Brygge, Båstø		Teknisk kulturminne		Steinsatt bekk
	Grunnmur		Trapp	Kulturminnemiljø	
BERGEN KOMMUNE MILJØ OG BYUTVIKLING				Byantikvaren	
				Konsulent: Asplan Viak.	